

Sæson 2020-2021

Christians Kirke, Christianshavn

Mandag den 2. november kl. 19.30

Nightingale String Quartet:

Gunvor Sihm og, violiner, violin

Josefine Dalsgaard, violin

Marie Louise Broholt Jensen, bratsch

Louisa Schwab, cello

Nightingale String Quartet er uddannet fra Det Kongelige Danske Musikkonservatorium i København. Kernen af kvartetens identitet er en fælles passion for det fantastiske strygekvartetrepertoire, samt en stærk kærlighed til hinanden som både musikere og bedste venner. Kvartetten har vundet en række priser i konkurrencer og for sine indspilninger.

CD-serien med Rued Langgaards samlede strygekvartetter, udgivet af Dacapo Records, har sendt de fire danske musikere i Nightingale String Quartet direkte til tops i international musikpresse, med udmærkelser som Editor's Choice i verdens to førende tidsskrifter for klassisk musik, Gramophone og BBC Music Magazine. Også amerikanske, franske og tyske anmeldere er faldet for Nightingale String Quartets Langgaard-fortolkninger, og herhjemme er der ligeledes blevet uddelt topkarakterer til CD-udgivelserne.

Nightingale String Quartet har i samarbejde med filminstruktøren Mads Nygaard Hemmingsen produceret to banebrydende klassiske musikvideoer til musik af Dmitri Shostakovich og Rued Langgaard, som begge udfordrer hvad klassisk musik er og hvad det kan. Videoerne kan findes på [youtube.com](https://www.youtube.com) og [vimeo.com](https://www.vimeo.com).

Koncerterne i Kammermusikforeningen af 1887 støttes i 2020-2021 af Augustinus-fonden, William Demant Fonden og Johanne Louis-Hansens Fond.

Program

På grund af restriktioner som følge af corona-smitten er der ingen pause i koncerten, og programmet består derfor kun af to strygekvartetter.

Rued Langgaard: Strygekvartet nr. 4, "Sommerdage" (1914-18, 1931)

Andantino scherzoso

Scherzoso

Sostenuto – Allegretto, scherzoso

Robert Schumann: Strygekvartet i A-dur op. 41, nr. 3 (1842)

Andante espressivo – Allegro molto moderato

Assai agitato

Adagio molto

Finale: Allegro molto vivace

Rued Langgaard: Strygekvartet nr. 4, ”Sommerdage”

Programmet med Nightingale String Quartet er sammensat af to værker skrevet af nært åndsbeslægtede komponister. Rued Langgaards Strygekvartet nr. 4 er sammensat af omarbejdede dele fra tidlige værker fra 1914-1918 samt nyt stof fra 1931, bl.a. scherzo-satsen i midten (men alle satsene har faktisk *scherzoso* i satsbetegnelsen). Titlen *Sommerdage* kom til på et sent tidspunkt. Kvartetten havde først heddet *August*, som blev rettet til *Stille Dage*. Titlen *Lacrimetta*, ”Lille tåre”, havde også været ind over. Det er tydeligt at Langgaard har ønsket at hans musik skulle suggerere noget, men *hvad* den skulle suggerere, var ikke, og skulle ikke, være helt konkret og præcist.

Første sats er et eksempel på at man nok ikke så meget skal lytte efter motiver, klassiske former og tematisk arbejde hos Langgaard, men efter stemning. Hvad ”handler” denne musik om? Der er meget der er blødt og glidende, men også blide vindpust, noget der risler, noget der triller ... tårer? Fugle? Bække? Vindens raslen? Det er musik der strømmer videre på en uforudsigelig måde, som man kender det fra naturfænomener – måske derfor hedder værket *Sommerdage*. Man véd aldrig helt om der kommer skyer, regn eller sol eller noget helt fjerde. At høre dette værk er – blandt andet – som at være på vej gennem en dansk sommerskov med vidåbne øjne og ører.

Anden sats, ”Scherzoso”, har et lignende præg af tilsyneladende spontanitet; der kommer det der nu engang kommer. Det er som naturen, men den venlige side af den, den der byder velkommen i det frodige og grønne.

Tredje sats, ”Sostenuto - Allegro, scherzoso” (igen!) minder om ”stille dage”, men der er hele tiden noget der kommer om hjørnet og overrasker. Også når noget kommer igen. Betegnelsen ”Allegro” kan med fordel tages i sin oprindelige italienske betydning: glad. Det er en glad, frydefuld sats. Sine steder nærmest salmeagtig. Ikke for ingenting var musik, natur og religiøs følelse tæt forbundet for Langgaard.

Schumann: Strygekvartet nr. 3 i A-dur, op. 41, nr. 3

Robert Schumann var måske den komponist som Rued Langgaard følte mest samklang, ja nærmest identitet, med. Det er velkendt at Schumann (som i 1856 døde på et asyl for sindslidende) svingede voldsomt i humør – han havde to fiktive figurer som var udspaltninger af ham selv, den hektisk udadvendte Florestan og den mørkt grublende Eusebius. Hans tre strygekvartetter er fra 1842 – et år hvor han koncentrerede sig om kammermusik, og hvor vi bl.a. fik to andre mesterværker: klaverkvintetten og klaverkvartetten.

1840’erne var også en tid hvor romantisk livsstemning hos mange kunstnere og tænksomme sjæle vendte sig til noget tvetydigt og farligt; skønhed og undergang var flettet sammen.

Den store romantiske maler J.W.M. Turner skabte 1842 billedet *Snestorm – dampskib uden for havnemundingen*, hvor lyst og mørkt, himmel og hav, er faretruende hvirvlet ind i hinanden. Billedet er herunder:

I USA skrev Edgar Allan Poe i disse år fortællinger og digte hvor dødsgru konkurrerer med dødsdrift – som igen er forbundet med skønhed.

Schumanns liederkreds *Dichterliebe* fra 1840 bygger på tekster fra Heinrich Heines *Buch der Lieder*, som er gennemsyret af tragisk ironi.

Herhjemme skrev Søren Kierkegaard i 1842 på sit første hovedværk *Enten - Eller*, der tager udgangspunkt i en humoristisk, men også desperat oplevelse af at tilværelsen er meningsløs. Den positivt-romantiske harmoni, hvor mennesket indgår i en organisk helhed med naturen og historien, som hos Oehlenschläger, var grundigt afløst. Også uden at man behøvede at trækkes med corona-smitte.

Søren Kierkegaard omkring 1842:

Der er som bekendt insekter, der dør i befrugtelsens øjeblik, således er det med al glæde, livets højeste og yppigste nydelsesmoment er ledsaget af døden.

Det bedste bevis, der føres for tilværelsens jammerlighed, er det, der hentes fra betragtningen af dens herlighed.

Fra Enten – Eller, 1843

Jeg kommer netop nu fra et selskab, hvor jeg var sjælen; vittigheder strømmede ud fra min mund, alle lo, beundrede mig - men jeg gik, ja den tankestreg bør være ligeså lang som jordbanens radier ----- hen og ville skyde mig selv.

Fra Kierkegaards dagbøger, 1844

Et alternativt opholdssted var fantasiens og musikkens æstetiske verden. Det handler *Enten – Eller* også om. Den kunst og musik som udspringer af disse stemninger, er præget af barske kontraster, både mellem satser og mellem passager der er sat klos op ad hinanden, eller hvor forskellige aspekter af én og samme passage peger i helt modsatte retninger. Forventninger udfordres mere end nogen sinde – det har Schumann især lært af Beethoven, hvis sene kvartetter han beundrede dybt.

I kvartetten op 41, nr. 3, er bratte karakterskift og tvetydighed grundlæggende. Første sats starter med en nedadgående kvint, der gennemsyrrer hele værket. Men straks kommer den igen i forvansket form som forstørret kvart, ”djævelen i musikken”:

Sådan fortsætter det. Læg i det hele taget mærke til de skarpe karakterskift i hele første sats. Snart mild trøst, snart higende utålmodighed; så et snerrende udbrud, så eftertænksomhed. Man ved aldrig hvad der kommer. Snart opadstræben, snart fald. Sådan er livet vist også.

Anden sats – en mærkelig scherzo der viser sig at være en variationssats – begynder med noget gispende, åndeløst over sig, blandt andet på grund af figurer der begynder synkoperet lige hen over taktstregen, typisk for Schumann. Men der følger fire variationer af voldsomt forskellig karakter, lige fra det kærtegnende til det brutale. En overraskende coda i dur skifter akkorder så det svimler.

I den langsomme tredje sats kommer et opadstræbende motiv hele tiden igen. Forbruget af løse fortegn er umådeholdent. Bratschen har en rolle som streng rytmemester, men det er svært for lytteren at holde orienteringen, blandt andet fordi Schumann hele tiden kan få os i tvivl om hvilke taktslag der er de betonedede. Som sagt, typisk for ham.

Det gælder også i den hektisk galoperende og flyvende finale, hvor 4 gang på gang lyder som 1. En tilhøreladende enkel trio og filigranagtige passager giver kun midlertidige pusterum; det hårde og barske vender hele tiden tilbage, afbrudt af en nærmest bondsk trampende dur-passage, og kun med det yderste af neglene får vi reddet os hjem til A-dur til slut.